

Romani–Plurilingual Policy Experimentation

Third 2023 discussion paper for participating teachers

Τρίτο έγγραφο συζήτησης 2023 για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς

Introduction We are fast approaching the end of the first of the RPPE's three school years, and I take this opportunity to thank participating schools and teachers in Greece, Slovakia and Slovenia for the time and commitment they have already given to our policy experimentation. This paper • draws your attention to a new Recommendation of the Council of Europe's Committee of Ministers on Roma youth participation and its relevance to the RPPE; • reports briefly on my visit to Slovakia (26–28 April 2023); • reminds you of our reporting requirements; • looks forward to the second and third school years of RPPE implementation.	Εισαγωγή Πλησιάζουμε γρήγορα στο τέλος του πρώτου από τα τρία σχολικά έτη του RPPE και δράττομαι της ευκαιρίας να ευχαριστήσω τα συμμετέχοντα σχολεία και δασκάλους σε Ελλάδα, Σλοβακία και Σλοβενία για τον χρόνο και τη δέσμευση που έχουν ήδη δώσει στον πειραματισμό της πολιτικής μας. Αυτό το χαρτί • εφιστά την προσοχή σας σε μια νέα Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη συμμετοχή των νέων Ρομά και τη συνάφειά της με το RPPE· • αναφέρω εν συντομία την επίσκεψή μου στη Σλοβακία (26–28 Απριλίου 2023). • σας υπενθυμίζει τις απαιτήσεις αναφορών μας. • προσβλέπει στη δεύτερη και τρίτη σχολική χρονιά εφαρμογής του RPPE.
1. Recommendation CM/Rec(2023)4 on Roma youth participation On 5 April 2023, the Committee of Ministers of the Council of Europe adopted Recommendation CM/Rec(2023)4, on Roma youth participation. This is the latest in a long series of high-level policy recommendations concerning Roma, their human rights and their inclusion in society. Recommendation CM/Rec(2023)4 aims to “call attention to the structural racism, inequities and policy gaps that member States need to address in order to ensure substantive participation, representation and inclusion of young Roma people in public and political life”; and it calls on the governments of member States to “ensure substantive, fair and systematic participation, representation and inclusion of young Roma people in all spheres of society and decision-making processes and structures that impact their lives at the local, national and international levels”. Although education is just one of the “spheres of society” referred to here, the successful educational inclusion of Roma is an inescapable	1. Σύσταση CM/Rec(2023)4 για τη συμμετοχή των νέων Ρομά Στις 5 Απριλίου 2023, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης ενέκρινε τη Σύσταση CM/Rec(2023)4, σχετικά με τη συμμετοχή των νέων Ρομά. Αυτή είναι η τελευταία από μια μακρά σειρά συστάσεων πολιτικής υψηλού επιπέδου σχετικά με τους Ρομά, τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και την ένταξή τους στην κοινωνία. Η σύσταση CM/Rec(2023)4 στοχεύει να «επιστήσει την προσοχή στον δομικό ρατσισμό, τις ανισότητες και τα κενά πολιτικής που πρέπει να αντιμετωπίσουν τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλίσουν ουσιαστική συμμετοχή, εκπροσώπηση και ένταξη των νέων Ρομά στη δημόσια και πολιτική ζωή». και καλεί τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να «διασφαλίσουν ουσιαστική, δίκαιη και συστηματική συμμετοχή, εκπροσώπηση και ένταξη των νέων Ρομά σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και στις διαδικασίες και δομές λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο ». Αν και η εκπαίδευση είναι μόνο ένας από τους «σφαίρες της κοινωνίας» που αναφέρονται εδώ, η επιτυχής

precondition for the effective implementation of the measures set out in the appendix to the Recommendation.

The policy document on which the RPPE is founded identified a gap between the high-level policy that is the concern of Recommendations like CM/Rec(2023)4 and the practical challenges faced by teachers in classrooms. It argued that the educational inclusion of Roma children and young people should be guided by five principles that link human rights and social inclusion to teaching and learning in classrooms:

1. *The educational inclusion of Romani children and adolescents is a fundamental human right that should be given priority by Council of Europe member states.*
2. *The educational inclusion of Romani children and adolescents should also benefit non-Romani students.*
3. *The highly variable linguistic profiles of Romani communities mean that education systems need to develop flexible approaches to the inclusion of Romani children and adolescents and the teaching of Romani language, culture and history.*
4. *Flexibility is more likely to be achieved when the primary focus is on learners and learning rather than on teachers and teaching.*
5. *Flexibility is also more likely to be achieved when language education focuses on the development of plurilingual repertoires.*

[Recommendation CM/Rec\(2022\)1](#), on the importance of plurilingual and intercultural education for democratic culture, states that those responsible for educational policy should “encourage pedagogical approaches that empower learners by developing their autonomy and their critical thinking skills, make space for the learner’s voice, create a democratic classroom and school culture and prepare learners for lifelong learning” (Appendix 5.b.xiii). The Explanatory Memorandum that accompanies this Recommendation points out that “this accords with the Council of Europe’s view of the language user/learner as an autonomous social agent”, It continues:

Including pupils’ and students’ voices in the educational process entails much more than eliciting their views in the manner of market research. It requires approaches to curricula and teaching that allow learners to make choices, take decisions, act on those decisions, and evaluate their outcomes; approaches, in other words, that assign a central role to individual and collective agency, foster learner autonomy and prepare for lifelong learning (Recommendation CM/Rec(2022)1, Explanatory Memorandum, 5.b.xiii–xiv)

εκπαιδευτική ένταξη των Ρομά αποτελεί αναπόφευκτη προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων που ορίζονται στο παράρτημα της σύστασης.

Το έγγραφο πολιτικής στο οποίο βασίζεται το RPPE εντόπισε ένα χάσμα μεταξύ της πολιτικής υψηλού επιπέδου που απασχολεί Συστάσεις όπως η CM/Rec(2023)4 και των πρακτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στις τάξεις. Υποστήριξε ότι η εκπαιδευτική ένταξη των παιδιών και των νέων Ρομά θα πρέπει να καθοδηγείται από πέντε αρχές που συνδέουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κοινωνική ένταξη με τη διδασκαλία και τη μάθηση στις τάξεις:

1. Η εκπαιδευτική ένταξη των παιδιών και των εφήβων Ρομά αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα που πρέπει να δοθεί προτεραιότητα από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.
2. Η εκπαιδευτική ένταξη των παιδιών και των εφήβων Ρομά θα πρέπει επίσης να ωφελήσει τους μη Ρομά μαθητές.
3. Τα εξαιρετικά μεταβλητά γλωσσικά προφίλ των κοινοτήτων Ρομά σημαίνουν ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να αναπτύξουν ευέλικτες προσεγγίσεις για την ένταξη των παιδιών και των εφήβων Ρομά και τη διδασκαλία της γλώσσας, του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά.
4. Η ευελιξία είναι πιο πιθανό να επιτευχθεί όταν η κύρια εστίαση είναι στους μαθητές και τη μάθηση παρά στους δασκάλους και τη διδασκαλία.
5. Η ευελιξία είναι επίσης πιο πιθανό να επιτευχθεί όταν η γλωσσική εκπαίδευση επικεντρώνεται στην ανάπτυξη πολυγλωσσικών ρεπερτορίων.

Η Σύσταση CM/Rec(2022)1, σχετικά με τη σημασία της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για τη δημοκρατική κουλτούρα, αναφέρει ότι οι υπεύθυνοι για την εκπαιδευτική πολιτική θα πρέπει «να ενθαρρύνουν παιδαγωγικές προσεγγίσεις που ενδυναμώνουν τους μαθητές αναπτύσσοντας την αυτονομία τους και τις δεξιότητες κριτικής σκέψης τους, δίνοντας χώρο για τη φωνή του μαθητή, να δημιουργήσουν μια δημοκρατική κουλτούρα στην τάξη και στο σχολείο και να προετοιμάσουν τους μαθητές για τη δια βίου μάθηση» (Παράρτημα 5.β.xiii). Η αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει την παρούσα σύσταση επισημαίνει ότι «αυτό συμφωνεί με την άποψη του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον χρήστη/μαθητή γλώσσας ως αυτόνομο κοινωνικό παράγοντα», συνεχίζει:

Η συμπερίληψη της φωνής των μαθητών και των φοιτητών στην εκπαιδευτική διαδικασία συνεπάγεται πολύ περισσότερα από το να εκμαιεύσουμε τις απόψεις τους με τον τρόπο της έρευνας αγοράς. Απαιτεί προσεγγίσεις στα προγράμματα σπουδών και τη διδασκαλία που επιτρέπουν στους μαθητές να κάνουν επιλογές, να λαμβάνουν αποφάσεις, να ενεργούν βάσει αυτών των αποφάσεων και

These words effectively summarize the educational and pedagogical ethos that underlies the RPPE and is elaborated in the RPPE handbook. It is clear to me that the schools participating in the RPPE are already doing much to implement the aims of Recommendation CM/Rec(2022)1. The next section of my paper provides some specific examples from Slovakia.	να αξιολογούν τα αποτελέσματά τους. προσεγγίσεις, με άλλα λόγια, που αναθέτουν κεντρικό ρόλο στην ατομική και συλλογική υπηρεσία, ενθαρρύνουν την αυτονομία των μαθητών και προετοιμάζονται για τη δια βίου μάθηση (Σύσταση CM/Rec(2022)1, Επεξηγηματικό Μνημόνιο, 5.b.xiii–xiv) Αυτές οι λέξεις συνοψίζουν αποτελεσματικά το εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό ήθος που βασίζεται στο RPPE και αναλύεται στο εγχειρίδιο RPPE. Είναι σαφές για μένα ότι τα σχολεία που συμμετέχουν στο RPPE κάνουν ήδη πολλά για την υλοποίηση των στόχων της Σύστασης CM/Rec(2022)1. Η επόμενη ενότητα της εργασίας μου παρέχει ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα από τη Σλοβακία.
2. Academic coordinator's visit to Slovakia, 26–28 April 2023	2. Επίσκεψη ακαδημαϊκού συντονιστή στη Σλοβακία, 26–28 Απριλίου 2023
Accompanied by Mrs Silvia Ďurková, RPPE national coordinator for Slovakia, I visited two of the schools that are participating in the RPPE and was able to observe two lessons in the first school and three in the second. Here are my descriptions of those lessons, which I hope will be of interest to other schools and teachers participating in the RPPE.	Συνοδευόμενος από την κ. Silvia Ďurková, εθνικό συντονιστή RPPE για τη Σλοβακία, επισκέφτηκα δύο από τα σχολεία που συμμετέχουν στο RPPE και μπόρεσα να παρακολουθήσω δύο μαθήματα στο πρώτο σχολείο και τρία στο δεύτερο. Εδώ είναι οι περιγραφές μου για αυτά τα μαθήματα, τα οποία ελπίζω να ενδιαφέρουν άλλα σχολεία και καθηγητές που συμμετέχουν στο RPPE.
Vilko Šulek Elementary School, Hlohovec-Šulekovo	Δημοτικό Σχολείο Vilko Šulek, Hlohovec-Šulekovo
The school has about 180 students, 40% of whom are Roma. A minority of the Roma students speak Romani at home; the majority have acquired Slovak from their parents, though they may hear Romani spoken by their grandparents and other members of the community. Those students who speak Romani at home are sources of information about the language (vocabulary, grammar, usage) in the plurilingual lessons described below. The school's commitment to plurilingualism is very strong; the corridors and staircases are decorated with words and phrases in four languages – Slovak, Romani, English and German. One of the biggest challenges faced by the school is to manage the integration of Roma students in ways that do not discourage non-Roma parents from enrolling their children. The principal joined the RPPE because she thought it might help the school to respond to this challenge. The vice principal told me that initially non-Roma parents were opposed to the inclusion of Romani in classroom communication, but when the RPPE was explained to them, they changed their minds. Throughout our visit we were accompanied by a parent who has two children at the school, a son (12) and a daughter (8). He told us that Roma and non-Roma students are well integrated, and the non-Roma are genuinely interested in learning about the Romani language and Roma culture.	Το σχολείο έχει περίπου 180 μαθητές, το 40% των οποίων είναι Ρομά. Μια μειονότητα των μαθητών Ρομά μιλάει Ρομά στο σπίτι. Η πλειονότητα έχει αποκτήσει σλοβακικά από τους γονείς τους, αν και μπορεί να ακούει Ρομά να μιλιέται από τους παππούδες τους και άλλα μέλη της κοινότητας. Όσοι μαθητές μιλούν Ρομά στο σπίτι είναι πηγές πληροφοριών για τη γλώσσα (λεξικό, γραμματική, χρήση) στα πολυγλωσσικά μαθήματα που περιγράφονται παρακάτω. Η δέσμευση του σχολείου στην πολυγλωσσία είναι πολύ ισχυρή. Οι διάδρομοι και οι σκάλες είναι διακοσμημένες με λέξεις και φράσεις σε τέσσερις γλώσσες – σλοβακικά, ρομανικά, αγγλικά και γερμανικά. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το σχολείο είναι να διαχειριστεί την ένταξη των μαθητών Ρομά με τρόπους που δεν αποθαρρύνουν τους μη Ρομά γονείς να εγγράψουν τα παιδιά τους. Η διευθύντρια εντάχθηκε στο RPPE γιατί σκέφτηκε ότι θα μπορούσε να βοηθήσει το σχολείο να ανταποκριθεί σε αυτή την πρόκληση. Ο υποδιευθυντής μου είπε ότι αρχικά οι μη Ρομά γονείς ήταν αντίθετοι με την ένταξη των Ρομά στην επικοινωνία στην τάξη, αλλά όταν τους εξηγήθηκε το RPPE, άλλαξαν γνώμη. Σε όλη την επίσκεψή μας μας συνόδευε ένας γονέας που έχει δύο παιδιά στο σχολείο, έναν γιο (12) και μια κόρη (8). Μας είπε ότι οι μαθητές Ρομά και μη Ρομά είναι καλά ενσωματωμένοι και οι μη Ρομά ενδιαφέρονται πραγματικά να μάθουν για τη γλώσσα των Ρομά και τον πολιτισμό των Ρομά.

<i>Classroom observation</i> <i>Grade 9 (15 years old; 3 boys and 4 girls; 3 of the girls are Roma)</i>	<i>Παρατήρηση στην τάξη</i> <i>9η τάξη (15 ετών, 3 αγόρια και 4 κορίτσια, 3 από τα κορίτσια είναι Ρομά)</i>
Usually there are 10 students in the class, but on the day of our visit three were absent sick. The lesson was taught by the German teacher; the topic was clothes and fashion. When we joined the lesson, the students were working in three groups to compose a dialogue on this topic. One group was working on German, one on English, and one on Romani (two of the three Roma girls speak Romani at home). All dialogues were read aloud and translated into Slovak. When they had presented their dialogues, the students added new words to a multilingual poster at the back of the classroom. The lesson ended with some grammatical comparisons between the four languages. The teacher showed great skill in bringing English, German, Romani and Slovak into interaction with one another. She explained that she uses lessons like this on a regular basis to promote her students' plurilingual awareness.	Συνήθως υπάρχουν 10 μαθητές στην τάξη, αλλά την ημέρα της επίσκεψής μας έλειπαν τρεις άρρωστοι. Το μάθημα δίδαξε ο Γερμανός δάσκαλος. το θέμα ήταν ρούχα και μόδα. Όταν μπήκαμε στο μάθημα, οι μαθητές εργάζονταν σε τρεις ομάδες για να συνθέσουν έναν διάλογο για αυτό το θέμα. Μία ομάδα εργαζόταν στα γερμανικά, μία στα αγγλικά και μία στα ρομανικά (δύο από τα τρία κορίτσια Ρομά μιλούν Ρομά στο σπίτι). Όλοι οι διάλογοι διαβάστηκαν δυνατά και μεταφράστηκαν στα σλοβακικά. Όταν παρουσίασαν τους διαλόγους τους, οι μαθητές πρόσθεσαν νέες λέξεις σε μια πολύγλωσση αφίσα στο πίσω μέρος της τάξης. Το μάθημα τελείωσε με κάποιες γραμματικές συγκρίσεις μεταξύ των τεσσάρων γλωσσών. Ο δάσκαλος έδειξε μεγάλη δεξιότητα στο να φέρει σε αλληλεπίδραση τα Αγγλικά, τα Γερμανικά, τα Ρομά και τα Σλοβακικά. Εξήγησε ότι χρησιμοποιεί μαθήματα όπως αυτό σε τακτική βάση για να προωθήσει την πολυγλωσσική ευαισθητοποίηση των μαθητών της.
<i>Grade 5 (11 years old; 10 girls and 10 boys; 7 are Roma but only 2 girls speak Romani at home)</i>	<i>5η τάξη (11 ετών, 10 κορίτσια και 10 αγόρια, 7 είναι Ρομά, αλλά μόνο 2 κορίτσια μιλούν Ρομά στο σπίτι)</i>
This lesson was taught by the English teacher. As we entered the classroom she switched from synonyms to antonyms, using pictures to illustrate <i>night</i> and <i>day</i>, <i>left</i> and <i>right</i>, <i>straight</i> and <i>curly</i> hair, <i>wide</i> and <i>narrow</i> lanes, <i>fat</i> and <i>thin</i> boys, <i>dry</i> and <i>wet</i>, <i>full</i> and <i>empty</i>. As in the Grade 9 lesson, the principal language of communication was Slovak, but English and Romani were also used. Part of the teacher's aim was to show that Romani doesn't behave in exactly the same way as Slovak and English. The work on antonyms was continued in groups, boys vs. girls; the boys won, making fewer mistakes than the girls. The lesson ended with recapitulation reinforced by a worksheet that students began to complete individually and were asked to finish for homework. The second part of the worksheet invited students to come up with their own synonyms. The plurilingual focus of the lesson clearly added to its communicative effectiveness, while containing a lot of explicit and implied intercultural content. In my view this was another excellent lesson: the students were very involved and clearly interested.	Αυτό το μάθημα δίδαξε ο καθηγητής Αγγλικών. Καθώς μπήκαμε στην τάξη άλλαξε από τα συνώνυμα στα αντώνυμα, χρησιμοποιώντας εικόνες για να απεικονίσει τη νύχτα και τη μέρα, αριστερά και δεξιά, ίσια και σγουρά μαλλιά, φαρδιά και στενά δρομάκια, παχιά και λεπτά αγόρια, στεγνά και υγρά, γεμάτα και άδεια. Όπως και στο μάθημα της 9ης τάξης, η κύρια γλώσσα επικοινωνίας ήταν τα σλοβακικά, αλλά χρησιμοποιήθηκαν επίσης τα αγγλικά και τα ρομανικά. Μέρος του στόχου του δασκάλου ήταν να δείξει ότι ο Ρομά δεν συμπεριφέρεται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο όπως τα Σλοβάκα και τα Αγγλικά. Η εργασία για τα αντώνυμα συνεχίστηκε σε ομάδες, αγόρια εναντίον κοριτσιών. τα αγόρια κέρδισαν, κάνοντας λιγότερα λάθη από τα κορίτσια. Το μάθημα τελείωσε με την ανακεφαλαίωση που ενισχύθηκε από ένα φύλλο εργασίας που οι μαθητές άρχισαν να συμπληρώνουν ατομικά και τους ζητήθηκε να ολοκληρώσουν για την εργασία στο σπίτι. Το δεύτερο μέρος του φύλλου εργασίας καλούσε τους μαθητές να βρουν τα δικά τους συνώνυμα. Η πολυγλωσσική εστίαση του μαθήματος προσέθεσε σαφώς στην επικοινωνιακή του αποτελεσματικότητα, ενώ περιείχε πολύ σαφές και υπονοούμενο διαπολιτισμικό περιεχόμενο. Κατά την άποψή μου, αυτό ήταν ένα άλλο εξαιρετικό μάθημα: οι μαθητές συμμετείχαν πολύ και σαφώς ενδιαφέρονταν.
Ľudmila Podjavorinská Elementary School, Košice	Δημοτικό Σχολείο Ľudmila Podjavorinská, Košice
Situated on a large housing estate that has become a Roma settlement, the school is easily the largest of the participating Slovak schools with 800 students, all of them	Τοποθετημένο σε ένα μεγάλο συγκρότημα κατοικιών που έχει γίνει οικισμός Ρομά, το σχολείο είναι εύκολα το μεγαλύτερο από τα συμμετέχοντα σλοβακικά σχολεία με

Roma. There are nine Romani-speaking assistants, all of whom work with grades 1–4 (the first level of basic education). Several years ago, the school introduced the practice of teaching students in smaller groups and reducing lesson time from 45 to 35 minutes; these measures resulted in higher levels of student engagement and better student behaviour. Next year the school plans to introduce Romani classes; some teachers are able to teach curriculum content through Romani, which will make it possible to introduce a certain amount of CLIL (content and language integrated learning). The school teaches only one foreign language, English.	800 μαθητές, όλοι Ρομά. Υπάρχουν εννέα βοηθοί που μιλούν Ρομά, όλοι τους εργάζονται με τους βαθμούς 1–4 (το πρώτο επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης). Πριν από αρκετά χρόνια, το σχολείο εισήγαγε την πρακτική της διδασκαλίας των μαθητών σε μικρότερες ομάδες και της μείωσης του χρόνου μαθημάτων από 45 σε 35 λεπτά. Αυτά τα μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα υψηλότερα επίπεδα συμμετοχής των μαθητών και καλύτερη συμπεριφορά των μαθητών. Το επόμενο έτος το σχολείο σχεδιάζει να εισαγάγει μαθήματα Ρομά. Ορισμένοι δάσκαλοι είναι σε θέση να διδάξουν περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών μέσω των Ρομά, γεγονός που θα επιτρέψει την εισαγωγή ενός συγκεκριμένου όγκου CLIL (ολοκληρωμένη μάθηση περιεχομένου και γλώσσας). Στο σχολείο διδάσκεται μόνο μία ξένη γλώσσα, τα αγγλικά.
<i>Classroom observation</i> <i>Grade 1 class (6 years old; 12 girls and 4 boys)</i>	<i>Παρατήρηση στην τάξη</i> <i>1η τάξη (6 ετών, 12 κορίτσια και 4 αγόρια)</i>
For the first 20 minutes of the lesson, the Roma assistant told the students a fairy tale in Romani about Marikla, a traditional Roma bread, who comes to life like the Gingerbread Man. The students were evidently familiar with the story, which they gave their full attention, it included a song that they sang with enthusiasm. In the second part of the lesson the teacher used the interactive whiteboard to give the students a quiz on the story in Slovak. This struck me as an excellent way of using Romani to support the development of students' proficiency in Slovak. Students came up singly to answer the questions, which summarized the story in very simple phrases. Occasionally the assistant provided clarifications in Romani. All correct answers were applauded by the rest of the class. In the third part of the lesson, students worked individually colouring in copies of the monochrome graphic of Marikla that had been displayed on the whiteboard to accompany the telling of the story. While doing this, one student started quietly singing the song from the story.	Στα πρώτα 20 λεπτά του μαθήματος, ο βοηθός Ρομά είπε στους μαθητές ένα παραμύθι στα ρομανικά για τη Μαρίκλα, ένα παραδοσιακό ψωμί των Ρομά, που ζωντανεύει σαν τον Μελόψωμο. Οι μαθητές ήταν προφανώς εξοικειωμένοι με την ιστορία, την οποία έδωσαν την πλήρη προσοχή τους, περιλάμβανε ένα τραγούδι που τραγούδησαν με ενθουσιασμό. Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος ο δάσκαλος χρησιμοποίησε τον διαδραστικό πίνακα για να δώσει στους μαθητές ένα κουίζ για την ιστορία στα σλοβακικά. Αυτό μου φάνηκε ως ένας εξαιρετικός τρόπος χρήσης των Ρομά για την υποστήριξη της ανάπτυξης της επάρκειας των μαθητών στα Σλοβακικά. Οι μαθητές ήρθαν μόνοι τους για να απαντήσουν στις ερωτήσεις, οι οποίες συνοψίζουν την ιστορία σε πολύ απλές φράσεις. Περιστασιακά ο βοηθός έδινε διευκρινίσεις στα ρομανικά. Όλες οι σωστές απαντήσεις χειροκροτήθηκαν από την υπόλοιπη τάξη. Στο τρίτο μέρος του μαθήματος, οι μαθητές εργάστηκαν ατομικά χρωματίζοντας αντίγραφα του μονόχρωμου γραφικού της Μαρίκλας που είχε εμφανιστεί στον πίνακα για να συνοδεύσει την αφήγηση της ιστορίας. Ενώ το έκανε αυτό, ένας μαθητής άρχισε να τραγουδά ήσυχα το τραγούδι από την ιστορία.
<i>Grade 2 (7 years old; 8 boys and 7 girls)</i>	<i>2η τάξη (7 ετών, 8 αγόρια και 7 κορίτσια)</i>
The topic of the lesson was animals, and throughout, the words for different animals were given in Romani and Slovak. The teacher is not herself a Roma, but she is learning Romani; she had a Romani-speaking assistant. The teacher began the lesson by asking students to identify animals on picture cards and say what they were in Slovak and Romani. Individual students were called up to write the names of animals on the whiteboard, the focus being on correct spelling in both languages. The teacher got the students to count the number of letters in each word. Then	Το θέμα του μαθήματος ήταν τα ζώα και καθ' όλη τη διάρκεια, οι λέξεις για διάφορα ζώα δόθηκαν στα Ρομά και στα Σλοβακικά. Η δασκάλα δεν είναι η ίδια Ρομά, αλλά μαθαίνει Ρομά. Είχε έναν βοηθό που μιλούσε Ρομά. Ο δάσκαλος ξεκίνησε το μάθημα ζητώντας από τους μαθητές να αναγνωρίσουν τα ζώα σε καρτέλες με εικόνες και να πουν τι ήταν στα σλοβακικά και στα ρομανικά. Μεμονωμένοι μαθητές κλήθηκαν να γράψουν τα ονόματα των ζώων στον πίνακα, με έμφαση στη σωστή ορθογραφία και στις δύο γλώσσες. Ο δάσκαλος έβαλε τους μαθητές να μετρήσουν τον αριθμό των γραμμάτων σε κάθε λέξη. Στη

she revised the words mentioned in the lesson, and there was further writing of individual words by the students. The teacher introduced the next part of the lesson by reminding the students that they had already learnt the words in Slovak and Romani for parts of the body and professions. She placed a number of cards containing words for professions on one of the tables, the students gathered round, and they had to identify different professions by pointing to the appropriate words in Slovak and Romani. Finally, the students were told to take out their notebooks and on the next clean page write today's date in Slovak, which the teacher wrote on the whiteboard for them to copy. They then had to draw a picture of their favourite animal, and below it to copy and complete the Romani sentence "Me rado ____" ("I like ____"). This activity reflects the logbook concept that I proposed in my second discussion paper for RPPE teachers. Unfortunately, I didn't have a chance to ask the teacher whether that is where she got it from.	συνέχεια αναθεώρησε τις λέξεις που αναφέρθηκαν στο μάθημα και έγινε περαιτέρω γραφή μεμονωμένων λέξεων από τους μαθητές. Ο δάσκαλος παρουσίασε το επόμενο μέρος του μαθήματος υπενθυμίζοντας στους μαθητές ότι είχαν ήδη μάθει τις λέξεις στα σλοβακικά και στα ρομανικά για μέρη του σώματος και επαγγέλματα. Τοποθέτησε έναν αριθμό καρτών που περιείχαν λέξεις για επαγγέλματα σε ένα από τα τραπέζια, οι μαθητές συγκεντρώθηκαν και έπρεπε να εντοπίσουν διαφορετικά επαγγέλματα δείχνοντας τις κατάλληλες λέξεις στα σλοβακικά και στα ρομανικά. Τέλος, είπαν στους μαθητές να βγάλουν τα σημειωματάρια τους και στην επόμενη καθαρή σελίδα να γράψουν τη σημερινή ημερομηνία στα σλοβακικά, την οποία ο δάσκαλος έγραψε στον πίνακα για να αντιγράψουν. Έπειτα έπρεπε να ζωγραφίσουν μια εικόνα του αγαπημένου τους ζώου και από κάτω να αντιγράψουν και να συμπληρώσουν την πρόταση στα Ρομά «Me rado ____» («Μου αρέσει ____»). Αυτή η δραστηριότητα αντικατοπτρίζει την έννοια του ημερολογίου που πρότεινα στο δεύτερο έγγραφο συζήτησης για εκπαιδευτικούς RPPE. Δυστυχώς, δεν είχα την ευκαιρία να ρωτήσω τη δασκάλα αν το πήρε από εκεί.
Grade 5 (11 years old; 10 girls)	5η τάξη (11 ετών, 10 κορίτσια)
The previous day the class had read Hans Christian Andersen's fairy tale <i>The Snail and the Rose Tree</i>. The teacher began this lesson by eliciting a reconstruction of the story. She then encouraged the students to identify common features of fairy tales: they begin "Once upon a time ..."; they have a happy ending; things like snails and rosebushes can talk to one another. After this introduction the teacher distributed a handout (also displayed on the whiteboard), which began with a summary of the story in Slovak. A student read the summary aloud, then the class worked through the following tasks: 1. Write a dialogue between a snail and a rosebush in Slovak and Romani. When the students had done this, one of them read the dialogue she had written in Romani and another read what she had written in Slovak. 2. A word wall in Slovak referring to the characteristics of the snail and the rosebush. The students used different colours to indicate which words belonged to the snail and which to the rosebush. 3. Five drawings of a snail, each with the jumbled letters of one of the words in the wall. The teacher's supporting commentary implied a lot of moral/ethical judgement: the selfishness of the snail contrasted with the kindness of the rosebush, etc. Again students read their solutions aloud. 4. Five true/false sentences with the same focus on moral/ethical judgement.	Την προηγούμενη μέρα η τάξη είχε διαβάσει το παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν Το σαλιγκάρι και η τριανταφυλλιά. Ο δάσκαλος ξεκίνησε αυτό το μάθημα προκαλώντας μια ανακατασκευή της ιστορίας. Στη συνέχεια ενθάρρυνε τους μαθητές να εντοπίσουν κοινά χαρακτηριστικά των παραμυθιών: ξεκινούν «Μια φορά κι έναν καιρό...». Έχουν αίσιο τέλος, πράγματα όπως τα σαλιγκάρια και οι τριανταφυλλιές μπορούν να μιλήσουν μεταξύ τους. Μετά από αυτή την εισαγωγή, ο δάσκαλος μοίρασε ένα φυλλάδιο (επίσης εμφανίζεται στον πίνακα), το οποίο ξεκίνησε με μια περίληψη της ιστορίας στα σλοβακικά. Ένας μαθητής διάβασε τη σύνοψη δυνατά και, στη συνέχεια, η τάξη πραγματοποίησε τις ακόλουθες εργασίες: 1. Γράψτε έναν διάλογο ανάμεσα σε ένα σαλιγκάρι και μια τριανταφυλλιά στα σλοβακικά και στα ρομανικά. Όταν οι μαθητές το έκαναν αυτό, ένας από αυτούς διάβασε τον διάλογο που είχε γράψει στα Ρομά και ένας άλλος διάβασε αυτό που είχε γράψει στα Σλοβακικά. 2. Ένας τοίχος λέξης στα σλοβακικά που αναφέρεται στα χαρακτηριστικά του σαλιγκαριού και της τριανταφυλλιάς. Οι μαθητές χρησιμοποίησαν διαφορετικά χρώματα για να υποδείξουν ποιες λέξεις ανήκαν στο σαλιγκάρι και ποιες στην τριανταφυλλιά. 3. Πέντε σχέδια ενός σαλιγκαριού, το καθένα με τα μπερδεμένα γράμματα μιας από τις λέξεις στον τοίχο. Το υποστηρικτικό σχόλιο του δασκάλου υπονοούσε πολλή ηθική/ηθική κρίση: ο εγωισμός

5. The students had to respond to an open question in either Romani or Slovak At the end of the lesson the teacher asked the students for an evaluation: thumbs up or down. All thumbs went up.	του σαλιγκαριού σε αντίθεση με την ευγένεια της τριανταφυλλιάς, κ.λπ. Και πάλι οι μαθητές διάβασαν δυνατά τις λύσεις τους. 4. Πέντε σωστές/λάθος προτάσεις με την ίδια εστίαση στην ηθική/ηθική κρίση. 5. Οι μαθητές έπρεπε να απαντήσουν σε μια ανοιχτή ερώτηση είτε στα Ρομά είτε στα Σλοβακικά Στο τέλος του μαθήματος ο δάσκαλος ζήτησε από τους μαθητές μια αξιολόγηση: μπράβο πάνω ή κάτω. Όλοι οι αντίχειρες ανέβηκαν.
3. RPPE reporting requirements As I have explained at recent online meetings, I need schools to report to me via their national coordinators at the end of the school year, while the Council of Europe needs schools to submit a narrative report together with their financial report at the end of the calendar year. I know how busy teachers are, and that is one of the reasons why I decided to adopt the Exploratory Practice approach to documenting and reporting on RPPE activities. This approach is explained in the RPPE handbook (section 2.6) and in the discussion paper that was circulated in advance of my first online meetings with schools; essentially, it aims to use the documentation of day-to-day teaching activities as evidence. Another reason for following the Exploratory Practice route is its emphasis on student participation and the importance of listening to the student's voice (see section 2 of this paper). Some of the ways in which we can do this in the classroom are described in section 3.2 of my second discussion paper. In an attempt to keep the burden of reporting to a minimum, I have designed a simple reporting template that you should use for both reports, at the end of the school year and at the end of the calendar year.	3. Απαιτήσεις αναφοράς RPPE Όπως έχω εξηγήσει σε πρόσφατες διαδικτυακές συναντήσεις, χρειάζομαι τα σχολεία να μου αναφέρουν μέσω των εθνικών συντονιστών τους στο τέλος του σχολικού έτους, ενώ το Συμβούλιο της Ευρώπης χρειάζεται τα σχολεία να υποβάλουν μια αφηγηματική έκθεση μαζί με την οικονομική τους έκθεση στο τέλος του ημερολογιακού έτους. Γνωρίζω πόσο απασχολημένοι είναι οι δάσκαλοι και αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους αποφάσισα να υιοθετήσω την προσέγγιση της Διερευνητικής Πρακτικής για την τεκμηρίωση και την αναφορά δραστηριοτήτων RPPE. Αυτή η προσέγγιση εξηγείται στο εγχειρίδιο RPPE (ενότητα 2.6) και στο έγγραφο συζήτησης που κυκλοφόρησε πριν από τις πρώτες διαδικτυακές συναντήσεις μου με σχολεία. ουσιαστικά, στοχεύει στη χρήση της τεκμηρίωσης των καθημερινών διδακτικών δραστηριοτήτων ως απόδειξη. Ένας άλλος λόγος για να ακολουθήσετε τη διαδρομή της Διερευνητικής Πρακτικής είναι η έμφαση που δίνει στη συμμετοχή των μαθητών και στη σημασία της ακρόασης της φωνής του μαθητή (βλ. ενότητα 2 αυτής της εργασίας). Μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να το κάνουμε αυτό στην τάξη περιγράφονται στην ενότητα 3.2 του δεύτερου εγγράφου συζήτησής μου. Σε μια προσπάθεια να περιορίσω το βάρος της αναφοράς στο ελάχιστο, έχω σχεδιάσει ένα απλό πρότυπο αναφοράς που θα πρέπει να χρησιμοποιείτε και για τις δύο αναφορές, στο τέλος του σχολικού έτους και στο τέλος του ημερολογιακού έτους.
4. The second and third school years of RPPE implementation In 2022/2023 my chief concern has been to get to know each of the twelve participating schools and learn as much as possible about the challenges specific to their context. It is clear that each of the schools is different from all the rest, which means that each of them has its own distinctive contribution to make to the RPPE. To date I have communicated with schools via the national coordinators. Starting in September 2023, I intend to add a second level of online communication, directly with one teacher in each school. If they have not already done so,	4. Η δεύτερη και τρίτη σχολική χρονιά εφαρμογής ΡΠΕ Το 2022/2023 το κύριο μέλημά μου ήταν να γνωρίσω καθένα από τα δώδεκα σχολεία που συμμετείχαν και να μάθω όσο το δυνατόν περισσότερα για τις προκλήσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον τους. Είναι σαφές ότι κάθε ένα από τα σχολεία είναι διαφορετικό από όλα τα υπόλοιπα, πράγμα που σημαίνει ότι το καθένα από αυτά έχει τη δική του ξεχωριστή συμβολή στο RPPE. Μέχρι σήμερα έχω επικοινωνήσει με τα σχολεία μέσω των εθνικών συντονιστών. Από τον Σεπτέμβριο του 2023, σκοπεύω να προσθέσω ένα δεύτερο επίπεδο διαδικτυακής

principals will be asked by their national coordinator to nominate a teacher with whom I can communicate directly via e-mail and on Zoom. It will be an advantage if the nominated teacher speaks English.

Using these new channels of communication, in 2023/2024 I hope to explore in greater depth the different versions of the plurilingual and intercultural approach that are being implemented in the participating schools and to discuss with teachers how I can best document their contribution. We also need to consider how best to gauge the impact of the RPPE during the third and final school year of its implementation.

When they have their annual in-person meeting in Strasbourg in June 2023, the RPPE coordinators will discuss a dissemination plan that (among other things) will seek to (i) establish communication and exchange between the four schools in each participating country; (ii) establish communication and exchange among all twelve RPPE schools; (iii) raise awareness of the RPPE (issues, challenges, achievements) in the education systems of participating countries and further afield.

επικοινωνίας, απευθείας με έναν δάσκαλο σε κάθε σχολείο. Εάν δεν το έχουν κάνει ήδη, ο εθνικός συντονιστής θα ζητήσει από τους διευθυντές να ορίσουν έναν δάσκαλο με τον οποίο μπορώ να επικοινωνήσω απευθείας μέσω e-mail και στο Zoom. Θα είναι πλεονέκτημα εάν ο υποψήφιος δάσκαλος μιλά αγγλικά.

Χρησιμοποιώντας αυτά τα νέα κανάλια επικοινωνίας, το 2023/2024 ελπίζω να διερευνήσω σε μεγαλύτερο βάθος τις διαφορετικές εκδοχές της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής προσέγγισης που εφαρμόζονται στα συμμετέχοντα σχολεία και να συζητήσω με τους δασκάλους πώς μπορώ να τεκμηριώσω καλύτερα τη συμβολή τους. Πρέπει επίσης να εξετάσουμε πώς να μετρήσουμε καλύτερα τον αντίκτυπο του RPPE κατά το τρίτο και τελευταίο σχολικό έτος εφαρμογής του.

Όταν έχουν την ετήσια αυτοπροσώπως συνάντησή τους στο Στρασβούργο τον Ιούνιο του 2023, οι συντονιστές του RPPE θα συζητήσουν ένα σχέδιο διάδοσης που (μεταξύ άλλων) θα επιδιώξει (i) να δημιουργήσει επικοινωνία και ανταλλαγή μεταξύ των τεσσάρων σχολείων σε κάθε συμμετέχουσα χώρα. (ii) δημιουργία επικοινωνίας και ανταλλαγής μεταξύ και των δώδεκα σχολείων RPPE· (iii) ευαισθητοποίηση σχετικά με το RPPE (θέματα, προκλήσεις, επιτεύγματα) στα εκπαιδευτικά συστήματα των συμμετεχουσών χωρών και όχι μόνο.

David Little
 25 May 2023

